

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

Використання топонімів південного регіону України в навчальному процесі.....	130
<i>Саккер Олександра</i>	
Жіночі персонажі російської народної казки та їхні міфологічні витоки.....	131
<i>Севрук Катерина</i>	
Образ жінки-борчині в романі В. Шкляра «Маруся».....	133
<i>Тіханова Регіна</i>	
Формування граматичної компетентності учнів у вивченні шкільного курсу морфології.....	135
<i>Трускал Марина</i>	
«Озерний вітер» Ю. Покальчука як зразок сучасної міфологічної прози	137
<i>Усатенко Вікторія</i>	
Верланізація у французькій мові та принципи побудови верланів.....	141
<i>Хардіков Олексій</i>	
My experience of teaching English.....	143
<i>Хоменко Нікіта</i>	
Терміни і професіоналізми в галузі бухгалтерського обліку: до проблеми розмежування	144
<i>Черевко Юлія</i>	
Роль бізнес-англійської мови у сучасному світі.....	146
<i>Черкашина Вікторія</i>	
Щастя як феномен буття людини.....	148
<i>Черкашина Вікторія</i>	
Linguistic deviations in media discourse.....	152
<i>Чеснюк Анастасія</i>	
Стилістичні засоби в медійному дискурсі (інтернет-магазинах).....	153
<i>Чеснюк Анастасія</i>	
Сталі вирази з семантикою «відсутність світла» в російській та китайській мовах (до постановки проблеми).....	155
<i>Чу Йівей</i>	

думку, вони були сформовані і нав'язані суспільством на більш пізньому етапі. У чарівній казці для реалізації жіночого персонажа не обов'язково бути дружиною, дівчина цілком може володіти царством і також захищати його, але навіть в шлюбі вона не позбавляється можливості брати на себе відповідальність і за себе, і за свого чоловіка.

Таким чином, можна стверджувати, що питання про міфологічні витоки жіночих персонажів російської народної казки є проблемою, яка вимагає більш детального розгляду. У казках зустрічаються жіночі образи, поведінка яких виходить за межі прописаних суспільством норм. Вони можуть розглядатися як унікальні, так як є приналежністю переважно чарівних казок і змінюють типове уявлення про казковий жіночий образ в цілому.

Література

1. Аникин В.П. Русский фольклор. М.: Художественная литература, 1985. 367 с. (Классики и современники). **2. Люсин В.Н.** Особость архетипов женского / девичьего успеха в русской сказке. URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/896/566/1216/0091x40SIN.pdf>. **3. Пропп В.Я.** Морфология (волшебной) сказки. Исторические корни волшебной сказки. М.: Лабиринт, 1998. 511 с.

*Тіханова Регіна Олександрівна
Харків, ХНПУ імені Г. С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., М. Г. Повар*

ОБРАЗ ЖІНКИ-БОРЧИНІ В РОМАНІ В. ШКЛЯРА «МАРУСЯ»

Немає сумніву, що українська література у певному періоді зазнала потужний феміністичний перелам завдяки появі великої кількості творів, які гучно проголошували права та потреби жінок. Безперечно, у XXI столітті є актуальна тема гендерної нерівності та її прояви у будь-якому творчому сегменті. Сьогодні соціальна ситуація має значні зміни і все частіше суспільство відходить від гендерних стереотипів. Доказом цього слугує велика кількість творів де змальовують жінку як самореалізовану, сильну, розумну, ту хто може протистояти будь-яким незгодам.

Говорячи про класичну і всім відому українську літературу, феміністичний напрямок подається тут досить своєрідно. Письменники української літератури у багатьох випадках стало змальовують образ жінки, який закріпився і постає перед читачем у сьогоденні. Твори насичені стереотипами жіночих обов'язків: приготувати їжу, виховати дітей, прибирати, попрали, впоратися в городі чи в полі. Автори, які самі того не прагнувши, створили та просували шаблон, який і досі живе серед нас. Творчість багатьох видатних українських письменників, яку вивчають учні в школі популяризують ці жіночі стереотипи, висвітлюючи образ жінки, ідеалізованої тогочасним суспільством.

Однак існують в класичній українській літературі й інші твори де зникає трактування дій жінки, які пов'язані з чистотою у хаті та смачною їжею.

Говорячи про нову хвилю зацікавлення жіночою проблематикою, маємо також на увазі нове прочитання літературних творів таких українських письменниць, як Ольга Кобилянська, Марко Вовчок, Леся Українка тощо. Особливо при розгляданні цього питання постає образ і творчість Лесі Українки, які стали особливим предметом феміністичної критики[3: 205]. Сумно те, що шкільна програма з української літератури досить поверхнево включає обговорення фемінізму в творчості митців слова. На уроці літератури майже ніколи не обговорюють справжню жіночу дружбу, незалежність та індивідуальність жінки, її сміливість, розум та силу.

Еталонним текстом образу жінки-борчині є сучасний роман Василя Шкляра «Маруся», виданий у 2014 році. Зміст роману базується на історичних фактах, які разом із чітко підібраним мистецьким словом В. Шкляра створюють художній національний простір. Творення образів сильних героїнь, які могли б стати взірцем для сучасників, зумовлює активізацію романтичної стихії, притаманної національному художньому мисленню, з характерним для неї зверненням до подій історичної минувшини[1: 107].

Назва роману «Маруся» свідчить про те, що головний герой, який постає у центрі подій є жінка. В основі імені Марія(Маруся) лежить давньосемітське Міріам й перекладається по-різному: «бунт, протидія, обурення, яка чинить опір»; за іншим поясненням – «гіркість, смуток, та, що гірко ридає й ронить сльози»; ще інше джерело подає – «вищість, піднесеність, перевага, слава, знаменита, чудова»[4: 155]. Тому не дивно, що прототипом головної героїні є провідниця повстанського руху із Полісся Олександра Соколовська, яка народилася 14 грудня 1902 р. в селі Горбулів Радомишльського повіту Київської губернії (нині - Черняхівського району Житомирської області) у родині псаломника Свято-Миколаївської церкви Тимофія Соколовського та його дружини Євдокії Данилівни[2]. Вона себе прозвала отаманом Марусею.

У своєму романі Василь Шкляр переповідає історію юної дівчини. У 1919 році шістнадцятирічна школярка Олександра Соколовська після гибелі своїх братів, повстанських отаманів, очолила тисячну армію на Житомирщині, яка разом із підрозділами Галицької армії рушає на Київ. Автор змальовує Марусю впевненою, сильною, незламною дівчиною, якій підвладно все. Головна героїня мала незрівнянний талант в кіннотній атаці: «Уміла тримати дистанцію з ворогом більшу за розмах шаблі чи списа, а стріляла що з карабіна, що з револьвера краще за багатьох козаків,...»(1). Тендітна але мужня дівчина також була названа відьмою: кажуть, їй вдалося відхилити кулю рукою; втекти з рук червоного комісара у відчайдушній ситуації. Однак, В. Шкляр, змальовуючи у своїх творах героїнь, які цілком відповідають критеріям гегемонної маскулінності, водночас акцентує їх здатність любити, особливу ніжність і розуміння, які вони виявляють до жінок, потужний батьківський інстинкт[1: 107].

Концентрація теми історичного минулого, досвід постколоніальних травм, спроби побудови нової ідентичності українського суспільства визначають ситуацію, в якій говориться про жінку - історичну героїню майже так само, як і про сучасну жінку. Незважаючи на те, що жінку змушують це

зробити попередні трагічні історичні обставини, вона завдяки своїй майстерності та військовому хисту є активним учасником визвольної боротьби.

Література

1. Башкирова О. М. Межі «чоловічого» і «жіночого» в сучасній українській романістиці / О. М. Башкирова. // Наукові праці. Філологія. Літературознавство. – 2017. – №289. – С. 106–112.
2. Гонський В. Час воїнів. Олександра Соколовська – отаман Маруся / В. Гонський // Українська правда. URL <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/01/26/18551/>
3. Сікора Л. Т. Феміністичні мотиви в творчості лесі українки / Л. Т. Сікора. // Молодий вчений. – 2019. – №4. – С. 204–209.
4. Яцків Р. Лінгвокультурологічний аспект біблієантропоніма Марія / Роксолана Яцків. // Проблеми гуманітарних наук. серія «філологія». – 2015. – №36. – С. 151-161.

Джерело

1. Шкляр В. Маруся / Василь Шкляр. – 2014. – URL <http://testlib.meta.ua/book/229548/read/>

Трускал Марина Вікторівна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: докт. філол. наук, проф. О.О. Маленко

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ МОРФОЛОГІЇ

Розглянуто особливості формування граматичних понять з морфології української мови. Проведено аналіз етапів вивчення шкільного курсу морфології та визначення способів покращення методики засвоєння.

Ключові слова: морфологія, граматична компетентність, шкільний курс, мовознавство, учень.

Кожна загальноосвітня школа має впорядковану освітню програму з різних предметів залежно від специфіки навчального закладу та його учнів. Структурно-змістовим компонентом шкільного курсу мовознавства є граматики, зокрема *морфологія* — один з найбільших розділів науки про мову, що має відповідні теоретичні засади, категорії й термінопоняття. Граматика як буттєвий вимір існування мови є важливою основою здійснення акту комунікації згідно з різноманіттям мовних форм та широтою їх застосування в мовленні.

Актуальність дослідження процесів формування граматичної компетентності учнів у вивченні шкільного курсу морфології цілком обґрунтована й переконлива, адже до реєстру цих компетентностей входить знання учнем частин мови, розуміння їхніх особливостей, властивих їм граматичних категорій (для самостійних частин мови), уміння правильно змінювати слова різних частин мови, правильно будувати словосполучення й